

La volta al món en 80 anys

Serafi Martínez Fort va néixer a Torís (la Ribera Alta) el 5 de juliol de 1907. De ben menut, va canviar la bossa i els llapis pel forcat i el cavall, i el tedi local per l'aventura del viatge. De sol a sol i de *round* a *round*, ha barallat en diversos oficis i diversos *rings* per un sol ideal: l'esport. Un dia, encara al poble, va veure una pel·lícula de cine mut —*Los misterios de Nueva York*— i es va dir: «Això ho he de xafar jo». I ho va fer. Torís, Barcelona, Sant Sebastià, l'Havana, Nueva York, Berlín, Moscou... han estat, entre altres, les estacions del que, sens dubte, és el millor boxador valencià del segle XX.

Més de tres-cents combats sense besar el sòl del quadrilàter i el benestar de no haver estat noquejat per ningú, excepte per un *stress*, avalen una trajectòria desinteressada i enèrgica, la vida del Tigre de Torís. Multicampió, una manera de viure sense deixar caure l'àncora ni tirar la tovallola.

—*Un dels primers esports que vostè va practicar va ser el joc de les «xapes», ¿no?*

Martínez Fort, el Tigre de Torís, és el màxim exponent de la boxa al País Valencià.

Campió mundial de pes ploma. Ara, des de la perspectiva dels anys, ens ha referit la seua portentosa vida.

Miquel Alberola

—És que no hi havia una altra cosa. Ens ajuntàvem els diumenges i jo, que era molt menudet, ja tenia mala idea perquè, abans de tirar la xapa, amb el peu feia un poc de terra perquè no saltàs la cara. Els meus pares no volien que jugàs perquè hi havia dies que feia una sèrie de cares seguides i netejava la gent. Ma mare, com era molt catòlica, la pobra, em va posar d'escolà per veure si m'apartava de les xapes, però als pocs dies d'estar allí, jo veia que el capellà es cascava el

IKONO

Un salt de seixanta anys.

millor vi que hi havia al celler, i jo el tastí i ¡xe que bo està!, fins que un dia, com veia que l'ampolla disminuïa un ditet cada dia, m'agarrà i em pegà un sobó amb el garrot. I vaig haver de deixar l'ocupació.

—*Jugar a les «xapes» li va causar algun maldecap...*

—Mon pare em mamprenia amb el cinturó, em deixava sense sopar i m'enviava a dormir al celler. I no em donava ni un xavo, a veure si així deixava de jugar, però jo, com que teníem el paller fora de la població, agarrava la sària i posava ous i algun animalet i ho venia per fer alguns diners i jugar. Un dia vaig guanyar una burra i un paller, cosa que no vaig poder explicar a mon pare. El resultat va ser una pallissa doble. Però, mentre jugàvem a les xapes, fèiem experiments amb els altres xiquets del poble que se'n volien anar de casa, de manera que els diners de les xapes eren per a sufragar les seues aventures. La majoria d'ells es quedaven en València i se'ls acabaven els diners de seguida, i, clar, fracassats, al poble.

—*I d'aquells fracassos, vostè anava pastant experiència per al moment oportú, ¿no?*

—Jo tenia un «soci», Pepe Almela, i em va dir no, no, si ens n'anem, ha de ser ben lluny; i jo li vaig dir: Barcelona. Als vuit dies ja estàvem a Barcelona. Era pel mes d'agost, dormíem pels camps i menjàvem del que donava l'horta. Jo portava un parell de calcetins dins el si i dotze pessetes, tot el meu capital. Vam estar dos mesos menjant per les hortes de Poble Nou i Poble Sec, i dormint als vagons buits de l'Estació de França, fins que un dia ens trobàrem amb un del poble, «el bollo», que treballava de carreter i ens va dur a sa casa a Castelldefels. La seua dona ens va presentar un perol d'arròs amb fesols i naps que vam caure de tos. Va ser l'únic plat de calent que vaig tastar en tres mesos, i això em va provocar una anèmia.

—*¿De què va treballar aquells anys?*

—Com que el coronel era molt amic del propietari de l'Hotel Oriente, vaig entrar de «botones», dependent del cap de cuina. Però jo, quan

tenia l'ocasió, em posava a fer paelles, i en comprovar que no ho feia malament, em van passar al Mesón Doré, a la secció d'arrossos i hidrats. En complir els catorze anys, vaig ingressar en el Ritz per a dedicar-me exclusivament a fer paelles.

—*I les aficions a la boxa i la preparació física, ¿com les va adquirir?*

—El metge Cocharán em va iniciar, en les hores lliures de treball, en les pràctiques d'electro-fisio-mecanoteràpia a l'hospital; i el coronel era el president del Club Catalunya, un gimnàs, i em va proporcionar un professor d'educació física i un preparador de boxa. Vaig fer vint-i-nou combats seguits a Barcelona i no en vaig perdre cap: em vaig proclamar cam-

El Tigre de Torís: La memòria de la boxa valenciana.

als pelotaris dels frontons Urumea i Moreno: els cobrava un duro per massatge. I em va eixir un nou protector, un tal Balsameda, que tenia una floteta de barques de pesca i n'era exportador; i aquell home em va muntar un gimnàs al costat de l'estació d'Amara, el «Boxing Guipúzcoa». Després, els de «La Perla», que era una societat on només acudia l'aristocràcia —el rei i els ministres—, i les dones m'agafaven pel seu compte perquè, després dels banys turcs, els fes un massatge en pilotes: no pot imaginar-se, m'havia de lligar la pistoleta perquè no se'm notàs. Hi havia dona que se'm corria com un animal.

—*I en això, la mili...*

—La vaig fer de «quotes», que deien. Només acabar la instrucció, ve Paulino Uzcudum d'Amèrica, i jo dic ¡xe, si el tio aquest és un burro i ha triomfat allà, jo me n'he d'anar també! Quan vaig estar lliure de la mili, en companyia d'Isidoro Gastañaga i el francès Cerdan, em vaig embarcar cap a Amèrica. Jo només pensava en la pel·lícula aquella de *Los misterios de Nueva York*. I vaig arribar a l'Havana. Als pocs dies vaig rebre l'oferta de Jimmy Forest, que era l'amo del «Pioner», el gimnàs més gran de Nova York, que estava enfront de la Paramount. I als tres mesos, aquell ho-

ens fotien perquè els blancs no podíem anar amb els negres; als negres, no els deixaven venir a l'oficina que teníem en Broadway. Com que els negres no podien viure en el barri on vivíem els blancs, vam decidir anar tots a viure a Harlem, que hi havia grans hotels. Quan teníem un combat fort anàvem a entrenar a New Jersey, on els metges del camp li controlen a vostè les calories que crema, les que pren, etc. Allí es permetien les travesses perquè la gent tenia principis físics i esportius, no com ací, i anava tota la gent de les ciutats els diumenges. I vaig tenir l'ocasió de conèixer Gene Tuney, l'aristòcrata dels boxadors, que alhora era cap d'educació física i esports de la marina yanqui, el qual, en veure que

jo me n'anava a treballar als centres de rehabilitació gratuïtament, em va oferir l'entrada a l'exèrcit com a sergent instructor. D'allí em traslladaren a Nova York, i de Nova York, a Panamà. Els superiors em van donar permís per a poder actuar en totes les repúbliques sud-americanes. A l'any, em van fer tinent, i ja tenia uns quants dolarets.

—*Aleshores va tenir un nou mànager, Mario Cotilla, ¿no?*

—Sí, era molt bon mànager, però es va embolicar amb una «qualquiera» i després d'un combat, arreplega tots els diners, se'n va a l'hipòdrom i s'hi deixa els xavos. Quan acaba, se'n va a l'hotel i es pren sis pastilles de «sublimant» i es matà. Encara em va tocar pagar-li l'enterrament.

—*I va decidir tornar a València.*

—Em vaig desmoralitzar tant que agarrí un negre —que per cert ahir em va escriure— i una mona i me'n vaig venir. Em vaig deixar l'exèrcit sense dir-los adéu. Fixe's vostè que d'haver-me quedat, ara seria major o coronel i ¡com viuria!, però no m'ha pesat. Vaig pensar que amb el que jo sabia i els quatre xavets que portava podia fer una tasca important en el meu poble. Instal·lí un camp d'entrenament allí i vaig fer uns quants combats per Europa.

—*A Torís va tenir problemes amb l'Ajuntament, ¿és cert?*

—Ah, no, això és que m'enduia els xiquets a fer gimnàstica i després els dutxava amb aigua freda, i les mares es van manifestar a les autoritats al·legant que agarrarien una pulmonia, que jo era un salvatge. Al mes ja anaven tots nuets a llaurar, a prendre el sol i a fer gimnàstica.

—*En 1930 va decidir retirar-se del camp professional, ¿per què va pensar els guants?*

—Perquè ja havia fet molts combats i es pagava tan poc. I vaig instal·lar un gimnàs a la plaça de Sant Agustí, on hi ha ara la finca de ferro, amb l'ajuda del negret, José Maria Rubio i la mona.

—*La mona, tinc entès, va causar molts problemes al veïnat...*

—Sí, es va fer molt famosa perquè se'n pujava als cables de tensió i corria tota la ciutat. Hi havia una fonda on la van acostumar a menjar carn, que ella no en solia menjar, i va començar a obrir els galliners i colomers i a xuclar la sang dels animals. Tot per culpa de la fonda del carrer de Xàtiva. Com vaig rebre moltes denúncies, la vaig haver de dur al poble i la tenia lligada, fins que es va morir. Gandi, li deien.

—*Durant aquells anys va aconseguir un bon equip de boxadors de tots els pobles.*

—Sí, vam realitzar moltes vetlades pels pobles i no vam tenir més remei que obrir gimnassos pertot, els quals eren dirigits pels alumnes més destacats. En l'any 35 es van celebrar els campionats nacionals a la plaça de bous i ens férem amb tots els títols.

—*I un any després, la guerra.*

—Davant del gimnàs hi havia un col·legi de monges que, en cremar l'església, es van refugiar en el gimnàs; van venir els comunistes i em van tancar el local. Mentrestant, va venir a buscar-me el doctor Bastos, que era el cap de sanitat de la zona roja, de la nostra, i el xicon major de Negrín perquè me n'anàs amb ells a Madrid, a fer-me càrrec de l'estat físic i la nutrició de Negrín i el tio Prieto. I allí em vaig quedar fins que la «pava» ens va tirar a València, i d'ací a Barcelona, al passeig de Gràcia. Però allí tornà a venir Bastos i va dir al tio Negrín que em necessitava per a instal·lar els hospitals de la zona nostra. L'últim que vam fer era el de Los Hervideros de Cofrentes, on em vaig quedar per dirigir-lo. Allí conegui la meua dona, que és basca, i, al pocs dies de casarnos, va caure Conca. Amb una ambulància vam anar a València i, en arri-

me se'ns mor; aleshores vaig entrar a l'equip de Pincho Gutiérrez, un cubà que tenia el millor equip del món. Tenia Black Bill, campió mundial del pes mosca; Alf Vron, titular del gall; Kid Chocolate, en el pes ploma; Oscar de la Rosa, en el pes lleuger; en el welter, Canadali; en el mig, Ignacio Ara; i en el mig-pesat, Mateo de la Osa.

—*I a partir d'ací comença la seua carrera pugilística...*

—Vam començar a fer voltes pels Estats Units, per totes les places, però

bar, els «nacionals» ja ho controlaven tot.

—Tindria algun problema, ¿no?

—La policia em va tirar mà. ¿Què voleu? ¿Com que què volem? T'has passat tota la guerra amb els caps de l'Estat i has anat a totes les olimpíades i competicions esportives dels rojos, ¿i encara preguntes què volem? Aleshores, van telefonar a Giménez Buesa, que venia amb La Bandera Valenciana, i al general Aranda, que estaven a Castelló, i ells van dir que em deixassen tranquil, però que a l'endemà em presentàs a ells. Clar, Aranda em va condecorar quan era tinent a l'Havana pel treball que jo havia fet i, només veure'm, em va abraçar.

—I va passar com a massatgista al València Club de Futbol.

—Sí, i també em vaig fer càrrec de la preparació física, però per problemes amb el traumatòleg, m'ho vaig deixar. En companyia dels doctors Reig, Villalonga, etc, vam muntar un gimnàs, perquè en aquella època, com que vaig fer amistat amb Mr. Pasket, cònsol dels EUA a València, tenia la porció de tornar a l'exèrcit d'allà, però el general Moscardó m'havia desqualificat com a manager i em van negar el passaport. En el gimnàs hi havia la primera sauna finlandesa que va venir a València, on jo treballava de bades, però amb el treball que m'enviaven els metges amics, jo treia alguns diners. Allí he estat quaranta anys.

—¿No va recuperar la llicència de manager?

—Sí, al cap de tres anys, i vaig re-

prendre la marxa i vaig formar un excel·lent equip d'amateurs, amb els quals vaig actuar per totes les places de bous. Als dotze anys d'activitat, em va visitar un amic de Barcelona i em va aconsellar que controlàs el taquillatge. Aquella nit estava la plaça plena i només hi havia mitja entrada de taquillatge: m'entrà una repugnància que no vaig voler saber res de la boxa.

—¿Qui es feia amb els diners?

—Tots els empresaris, d'acord amb Rafaelito Juan, que controlava l'hospital, la plaça de bous i el Teatre Principal. Una altra volta ja em van fotre a Chicago, va ser cosa d'Al Capone, que dominava tot: la indústria, el comerç, les drogues, l'esport. Ell feia pujar o baixar a qui volia.

—¿El va conèixer, vostè?

—Sí, veure'l, sí, però tractar-lo, no. Aquell anava escortat sempre, com aquests d'ací que ara porten mitja dotzena de guardaespalles.

—Parle'm del seu viatge a Alemanya, en plena guerra mundial.

—La nostra federació va ser invitada per a celebrar un Alemany-Espanya a Berlín, al Dodge Land Hyde, on després d'acabar el combat que va realitzar Folgado —una hora justa—, va caure la primera bomba. Si hagés començat el bombardeig una hora abans, ¿s'imagina vostè si hauria fet carn?, perquè allò era més gran que el Madison Square Garden de Nova York. L'endemà ens van fer una recepció en la cancelleria del Reich, on van assistir les ambaixades i totes les dames de l'aristocràcia, i allí, el Folgado, que era un salvatge, quan

vingué el Führer a brindar amb nosaltres, va agarrar el microfon i li va cantar unes «albaes».

—Va conèixer, vostè, molts famosos...

—Molts, molts, perquè, mire, jo tenia l'habilitat que m'agradava vestir bé i hostatjar-me en bons hotels. Quan arribava a un país, visitava de seguida l'ambaixador o el cònsol, i als tres dies ja era de la família. Clar, jo era molt prudent i reservat, perquè jo no tenia la preparació intel·lectual d'aquella gent i tancava la boca; i quan em preguntaven, jo ja havia estudiat la contestació i deixava una impressió intel·lectual superior a la que tenia.

—Fa uns anys va tenir un atac que l'ha apartat del seu treball.

—Sí, fa cinc anys. Jo tinc un xaletet a l'Eliana i uns campets i em va pegar per cavar. Com a conseqüència, vaig tenir una hemiplègia i una trombosi deguda a l'estrès. Em matí. Però jo em tocava els pelets i a la pelleta de totes les tecles de l'organisme i dic ¡xe, ací hi ha vida! A base d'autosuggerió aní trobant-me millor i millor fins que vaig poder caminar. De no haver-ho fet, ara estaria en una cadireta o m'hauria mort.

—I, ¿com es troba ara, apartat de tot el que ha estat la seua vida?

—Bé, allà on vaig m'obrin les portes; m'han fet dos-cents homenatges; en el poble m'han dedicat un carrer i un pas-doble... I mira, ¿què vas a fer?

—¿Ha descartat la possibilitat de tornar a fugir?

—Si tornava a nàixer, ho tornaria a fer. □

«UN LLIBRE QUE ES POT MENJAR»

Pròleg de M. Vázquez Montalbán.

De venda a totes les llibreries

Eliana Thibaut i Comelade

Il·lustracions: Isabel Esteva

EDICIONS DE LA MAGRANA

Venta del Taboso

RESTAURANT

Menú degustació d'ànec

2.200 ptes.

Menú de treball

1.600 ptes.

Mar, 22 · telf. 332 30 38 · 46003 Valencia